

7. април 2014

ВИСОКИ САВЕТ СУДСТВА
БЕОГРАД
Немањина 22-26

Председнику Драгомиру Милојевићу

**Примедбе и сугестије у вези са радном верзијом
Правилника о критеријумима, мерилима, поступку и органима за
вредновање рада судија и председника судова
од 27. марта 2014. године**

Уводне напомене

Друштво судија Србије (у даљем тексту: Друштво) неформално је упознато са новом радном верзијом Правилника о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова (у даљем тексту: Правилник). Имајући у виду успостављену сарадњу са председником Врховног касационог суда који је и председник радне групе која је и радила на Правилнику, као и заједничке активности на Судијским данима у Врњачкој Бањи у октобру 2013. године, Друштво сматра корисним да достави примедбе и предлоге и пре него што радна верзија буде стављена на увид стручној јавности.

Друштво поздравља одустанак од бодовања при вредновању рада судија, формирање нове радне групе за израду нацрта Правилника, уношење у Правилник и дефинисање сврхе вредновања, као и унапређење поступка вредновања, у складу са захтевима правичног суђења (поступка) из члана 32. Устава Републике Србије и 6. Европске конвенције.

Као и у примедбама од 7. маја 2013. године на претходну радну верзију Правилника, Друштво на почетку указује на претходна питања која је неопходно решити како би се дошло до ваљаног инструмента за вредновање рада судија, уз

напомену да се Друштво ни овај пут није бавило вредновањем рада председника судова и даје сумарну оцену Правилника. С обзиром на суштинско неслагање са предложеним критеријумима и начином вредновања, Друштво у овом документу не излаже запажања и сугестије које имају конкретнији карактер.

Претходна питања у вези са вредновањем рада судија:

1. Када се размишља о вредновању рада судија важно је имати на уму да **европски судски системи**, у принципу, „**индивидуално вредновање**“ судија не **сматрају ни најмање неопходним**. Земље у којима не постоји индивидуално вредновање рада судија (попут Данске, Енглеске и Велса, Финске, Ирске, Холандије, Шведске и, у извесној мери, Шпаније) уместо тога, вреднују учинак целог судског система¹.

1.2. У условима вишегодишњег кршења гаранција независности судства и опадања поверења грађана у судство, Друштво заговара вредновање рада судија, полазећи од става да је **сврха вредновања** рада судија успостављање правне сигурности засноване на квалитетном праву кроз успостављање услова за ефикасно обављање судијског рада, а то значи за доношење квалитетних одлука, у разумном року, након правичног разматрања свих аспеката случаја², чиме се поверење грађана у рад судија и судова враћа и јача.

1.3. Непосредни **циљеви** који се остварују вредновањем рада судија су:

- делотворно управљање судским системом (ради стварања квалитетног судијског кадра, кроз избор/напредовање судија на основу резултата њиховог рада, побољшања укупног капацитета свих судија заједно и сваког посебно кроз одговарајући програм обуке, ужу специјализацију и разноврсну мотивацију, оптималног коришћења способности сваког судије унутар суда кроз годишњи распоред послова, одређивања потребног броја судија и праћења ефикасности и равномерне оптерећености судија и судова

- одређивање статуса судија и њиховог професионалног кретања - вертикалног (путем избора и напредовања) и хоризанталног (распоређивањем судија унутар суда)

¹ Види Мишљење Европске комисије за демократију путем права (Венецијанска комисија) број 528/2009 од 15.6.2009. године о нацрту критеријума и мерила за избор судија и председника судова у Србији.

² Ефикасност је дефинисана на овакав начин - види параграф број 31. Препоруке ЦМ/Рец (2010)12 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о судијама: независност, делотворност и одговорност од 17.11.2010.

- успостављање система личне одговорности судија за обављање судијских дужности, уз истовремену заштиту независност судија у том поступку, пошто сваки облик позивања судија на одговорност за њихов рад у вршењу судске власти носи у себи опасност да се задре у њихову независност.

1.4. Судијски рад не састоји се од „штанцовања“ што већег броја предмета у што краћем року, већ је то један од најкомпликованијих и најсофистициранијих интелектуалних послова. Осим у броју решених предмета и у брзини којом се они решавају, судијски рад се састоји и у праћењу компликованих друштвених дешавања, упознавању са садржином бројних закона који се често мењају, системском тумачењу закона ради њихове правилне и правичне примене, чињенично-правној припреми за суђење, предузимању процесних радњи у циљу обезбеђења услова за одржавање рочишта, упознавању са одговарајућом праксом и прописима, вештини опхођења са странкама, као и самог суђења и способности и спремности за доношење одлуке, писању одлуке са јасним и убедљивим образложењем заснованим на правилној примени и тумачењу права, учешћу у обуци (и у својству полазника и у својству предавача) и у раду стручних тела, у раду са приправницима и саветницима, учешћу у раду на седницама колегијума, одељења, кривичних и других већа у којима судија није председник већа, у великој количини административно-техничког рада, између осталог, као и у учешћу у струковним и стручним вансудијским активностима.

1.4.1. Пошто судије нису једнаких способности, они се разликују по много чему што утиче на њихове радне могућности – по брзини доношења и израде одлука, по већој или мањој оптеретивости, по породичној и здравственој ситуацији, по дужини судијског стажа, по обавезама које имају у вези са послом, а које нису само судовање или које су у вези са њиховом судијском професијом и законским правом да се усавршавају или суштински струковно организују и слично. Неки од судија можда могу (због разних разлога) дуже да извлаче максимум из себе, а неке „само“ могу да савладавају норму, која годинама представља, не минимум успешности, већ нарочито успешно обављање судијске функције. **Ипак, велика већина њих потребна је судском систему.**

1.4.2. Дехуманизовање судијске функције захтевом да се решава све већи број предмета у што краћем року, супротно свим законским и подзаконским актима и супротно здравом разуму, **довешће до брзог, а несолидног и неправичног решавања спорних односа.** Већ су почели да се јављају проблеми са неким окончаним предметима у којима спорни однос суштински није решен или је решен супротно закону или устаљеној пракси, па се број предмета пред Уставним судом и Европским судом за људска права у Стразбуру и због тога повећава. Уколико се са таквим приступом настави, проблем судовања ће бити значајно продубљен и довешће до великог незадовољства јавности, при чему ће судство опет бити кривац, овог пута оправдано, јер је олако пристало на брзину на штету квалитета. Такво стање је сасвим сигурно супротно стратешком циљу реформе

правосуђа – враћању поверења грађана у правосуђе³. Овакав приступ не може се правдати ни аргументом да се одлуке Суда у Стразбуру против Србије, наводно, првенствено доносе због непоштовања права на суђење у разумном року, јер су такве одлуке донете у само 26% разматраних случајева. У ³/₄ предмета утврђено је да је до повреде права дошло због проблема са квалитетом правне заштите, односно због стручности и због услова у којима судије раде (првенствено због преоптерећености) – у 20% случајева утврђена је повреда права на правично суђење, док се у 54% случајева ради о повредама осталих права⁴. **Правично поступање и квалитет правде, а не првенствено брзина, јесте основно што треба поправљати.**

1.4.3. Рад судије, дакле, састоји се из судских и вансудских активности. Судске активности подразумевају послове суђења (припрема и вођење суђења, пресуђење и израда и достављање одлуке) и послове ван суђења (рад са судијским помоћницима и приправницима, припрема и учешће на састанцима одељења, учешће раду већа петорице, ванрасправног већа). Вансудске активности састоје се од активности личног усавршавања и активности унапређења судског система (унутар радних група за израду правних аката и унутар струковног удружења).

³ О овоме је Европска комисија за ефикасност правосуђа (ЦЕПЕЈ) Савета Европе усвојила 13.9.2005 документ ЦЕПЕЈ (2004) 19 РЕВ₂ под називом Оквирни програм - Нови циљ за правосудне системе: Решавање сваког предмета у оптималном и предвидивом року. Оквирни програм, који би сваком „добром домаћину“ надлежном да решава проблеме правосудног система био одличан водич, наглашава да нема лаких, чудотворних решења ни пречица у успостављању доброг правосудног система и владавине права. Систем се мора мењати, али општим приступом, тако да се консензусом свих кључних субјеката установе ефикасни начини мерења и анализе и нађе равнотежа између средстава која се могу расподелити правосуђу и доброг управљања тим средствима, са једне стране и постављених циљева за правосуђе, са друге стране. Уз то, треба пажљиво успоставити равнотежу између процесних гаранција, које нужно подразумевају постојање рокова који се не могу скратити и потребе за брзом правдом, на основу одређених критеријума примењених на јасан, транспарентан и правичан начин, предочених од самог почетка поступка и, по потреби, уз пристанак супротстављених странака.

Дакле, и према овом Оквиром програму и према здравој логици и односу лишеном било каквих других мотива осим оног да се успостави владавина права, циљ смањивања броја предмета може се постићи само истовремено водећи рачуна о сва четири елемента правосудног система - броју предмета, времену за њихово решавање, средствима која за то одвајају и квалитету који се при томе постиже. Мењањем једног од њих, мењају се и остали елементи, набоље или нагоре. Зато промене које се врше у том циљу, па и вредновање рада судија, треба да буду пажљиве, осмишљене и усклађене, са унапред претпостављеним и пројектованим последицама које нас неће изненадити.

⁴ До ових података се долази на основу Извештаја о раду Заступника Републике Србије пред Европским судом за људска права за период јануар 2011. године - децембар 2011. године

1.5. Вредновање рада судија је процена њихове стручности - у квантитативном (мерење резултата) и квалитативном смислу (оцена квалитета рада и савесности у обављању судијске функције). Оно се врши на основу критеријума и мерила који могу бити различито дефинисани у различитим правним системима, али који укупно одражавају све аспекте обављања сложене судијске функције. Разликовање квантитета и квалитета рада судија и првенствено успостављање јединственог, свеобухватног, фер и што поузданијег система мерења резултата њиховог рада (квантитативно вредновање) олакшава вредновање рада судија.

1.6. Критеријуми за вредновање рада судија су скупови захтева конкретног друштва за особинама које судија мора да има у свом раду. Мерила за вредновање рада судија су начини степеновања, процењивања мере у којој судија задовољава друштвене захтеве, особине садржане у критеријумима. **Мерила** зависе од врсте посла коју судије обављају и зато нити морају нити могу бити јединствена за све врсте и аспекте судијског посла.

1.6.1. Очигледно је да је у вредновању рада судија потребно сагледавање, уважавање и **вредновање свих ових аспеката** одговарајућом комбинацијом више елемената садржаних у критеријумима и мерилима, при чему се сви они морају оценити на одговарајући начин. Оцена рада судије, као резултат процеса вредновања његовог рада, треба да буде донета вредновањем сваког од критеријума, односно сваког од елемената од којих се сваки критеријум састоји, на основу више одговарајућих показатеља/ мерила за сваки од критеријума, уз учешће судије у поступку вредновања ради разјашњења околности које се не могу уочити из прикупљених података и уз овлашћење судије да изјави правни лек против оцене рада.

1.7. Никада не треба изгубити из вида да статистички подаци о резултатима рада, временске мере и пондери предмета нису научно егзактни. Они треба да се користе само као показатељи ефикасних или недовољних резултате рада судова и судија, постојања системских проблема и оправданости даљег истраживања и предузимања потребних мера како би се охрабрили и побољшали радни резултати судија и судова, унапредило благовремено поступање у предметима или како би се размотрило покретање дисциплинског поступка као крајње рјешење. Не треба губити из вида ни да су квантитативни резултати рада само један фактор свеукупног вредновања рада судија.

1.7.1. Вредновање рада судија **зависи од много фактора:** од тела које га оцењује, степена непристрасности, униформности у оцењивању и способности за доношење поуздане и објективне оцене, од критеријума и мерила које оно при томе примењује, од правичности поступка у коме се то чини, од могућности увида у рад свих судија и њиховог поређења, тако да је неопходно да се одреде и знају и извори података за примену критеријума и мерила.

1.7.2. При томе закључак о раду судије треба дати тек када се сви резултати његовог рада ставе у однос са просечним резултатима у конкретном суду и/или у Републици. И одлуке о мерама које ће бити предложене или примењене како у односу на конкретног судију, тако и у односу на суд или на цео систем треба доносити стављањем ових појединачних података у однос са просечним у конкретном суду и/или у Републици.

1.8. Да би се сагледао и унапредио рад судије **неопходно је поћи од правног и фактичког стања у Србији и њених могућности, са једне стране и поставити реалне циљеве у складу са савременим демократским стандардима**, са друге стране. Важно је стално имати на уму да презахтевни, нереални циљеви обесхрабрују оне који треба да их спроведу и да се покушај њиховог спровођења често претвара у симулацију промена и у повреду гаранција судске независности.

1.9. Вредновање рада судија и установљивање објективизираних критеријума и поузданих, упоредивих и редовно примењивих мерила за њих, које би обезбеђивало да у правосуђу Србије раде стручне, оспособљене и достојне судије несумњиво је **једна од најважнијих мера реформе правосуђа**. Оно омогућава и функционалну повезаност вредновања рада судија са предузимањем системских мера у судству (одређивање потребног броја судија, праћење ефикасности и равномерне оптерећености судија и судова, одређивање и спровођење одговарајуће обуке), са одређивањем статуса судија и њиховим професионалним кретањем и са успостављањем система личне одговорности судија за обављање судијских дужности и заштитом њихове независности у овом поступку. **Од суштинске је важности да систем вредновања рада судија прецизно, исправно и потпуно одражава резултате рада судија и да заједнички и усклађено делују сви они који ће осмишљавати, конкретизовати и спроводити даље мере у реформи правосуђа.**

Сумарна запажања

2. Друштво констатује да се критеријумима за вредновање и самим поступком вредновања предвиђеним овом верзијом Правилника не може остварити сврха због којих се рад судија вреднује, коју Правилник дефинише одредбом члана 2. (побољшање ефикасности судског система, очување и унапређење стручности, оспособљености и одговорности судија, подстицање судија у остваривању најбољих резултата рада и одржавање и јачање поверења јавности у рад судија и судова). Табела у прилогу која хронолошки приказује судијске норме важеће у протеклом периоду, као и број предмета у судском систему који је и даље веома велик, и даље доводе до закључка да Правилник:

- и даље почива на „култу статистике“,

- и даље почива на застарелом принципу норми, које су уз то прописане произвољно и на тешко остваривом нивоу у континуитету и у дужем временском периоду
- непримерено и нереално, с обзиром на услове рада у нашим судовима, поставља додатне захтеве за решавање још већег броја предмета (посебно у основним судовима, првенствено у грађанској, али и у кривичној материји), као „замену“ за отклањање системских недостатата, уместо да је систем претходно анализиран и да су установљени одговарајући механизми за могуће растерећење судија и судова и за њихово равномерно оптерећење
- изражава квалитет рада путем неодговарајућих и квантитативних индикатора, који немају везе не само са квалитетом (време израде одлука) већ ни са радом самих судија – у време израде одлуке рачуна се и рад дактило бироа, судске праксе, али и оправдано одсуство судије (посебно у случају боловања), ситуација да ли судија има или не, и каквог сарадника, итд.; при чему број одлука укинutih или преиначених по правном леку не мора нужно да одражава квалитет рада индивидуалног судије или судије-члана већа који, уз то, може да буде „кажњен“ и онда када је издвојио своје мишљење приликом одлучивања судије, а извесно је да може да наруши унутрашњу независност судије; такође, отварање расправе пред другостепеним већем, не мора да буде одраз некавалитетног рада судије, уколико другостепена одлука буде истоветна као и првостепена
- изједначава мерила квалитета рада судија у различитим судећим материјама и слично и због тога
- не разликује предмете по сложености, чиме је, уз „нормирање“, оставио могућност решавања лаких предмета, а остављања по страни тешких
- доводи у питање и сврху постојања Комисије за вредновање рада, као што
- не омогућава да се важне судске активности предузимају на одговарајући начин, са пуним поуздањем да се зна шта се ради
- занемарује многе аспекте судијског рада - рад који резултира поравнањем или при којем се доносе решења којима се не окончава поступак, а за која је потребно знатно време (као што су решења о ненадлежности, одбачају тужбе, о преиначењу тужбе, о мешању умешача, привременим мерама, предлозима за враћање у пређашње стање, понављању поступка, прекиду и наставку поступка и сл), припремање за седницу одељења на којој се расправља о спорном правном питању, рад са судијским помоћником, рад у већу 5, рад у својству надзорног судије – за међународну правну помоћ, у одељењу овере докумената, упознавање са новим законима и сл.
- није уважио важне сугестије стручне јавности
- не садржи, у овој фази неопходну, аргументацију за понуђена решења.

3. Решењима које установљава, **Правилник ће додатно урушити независност судства, даље продубити атмосферу страха, подстаћи разноврсне калкулације** (као што су прибегавање: решавању лакших предмета, незаконитом „решавању“ предмета у спору мале вредности доношењем решења о месној ненадлежности и прекиду поступка, против којих није дозвољена жалба, чему се увелико прибегава у циљу приказивања бољих бројчаних резултата, а што све резултира у решавању предмета а не спорних случајева) **и тиме укупно угрозити право грађана на правично суђење.**

4. Друштво судија и даље тврди – **да су чланови радне групе из реда судија извршили оцену свог рада у протеклом периоду од 3, 6 или више година, према нормама (мерилима) из предложене верзије Правилника, на свом примеру би доказали неостварљивост прописаних мерила због чега би требало сами себе да предложе за разрешење.**

5. И у изради ове верзије Правилника учествовали су чланови Високог савета судства (у даљем тексту: ВСС) из реда судија који су изабрани тако што је трећини судија било забрањено да гласа и да се сами кандидују за ВСС, и о чијем раду су се изјаснили [стручна јавност](#), [Европски парламент Резолуцијом од 29.3.2012](#), [Парламентарна скупштина Савета Европе Резолуцијом од 25.1.2012](#) и [остале европске институције](#), [угледни европски експерти](#) и [међународна судијска](#) и тужилачка удружења, а **чији је рад у преиспитивању реизбора [Заштитник грађана одлуком из јануара 2012](#) оценио као нелегалан и нелегитиман, док га је [Уставни суд](#) поништио у потпуности. [ЕУ посматрачи](#), који су 2011 и 2012 свакодневно посматрали рад ВСС у поступку ревизије реизбора, оценили су чланове ових тела као нестручне, неспособљене и недостојне. [Европски експерти](#) децембра 2012. године, а затим и други после њих током пролећа 2013. године, доставили су министру правде **препоруке за реформске мере, од којих је прва управо избор чланова ВСС/ДВТ.** Радна верзија Правилника је доказ да судије – **изборни чланови ВСС немају, не само легалитет и кредибилитет, већ ни капацитет за осмишљавање овог важног системског инструмента у реформи правосуђа.****

Сугестије

4. Неопходно је вредновање рада судија сагледати на правилан начин, тако да вредновање рада не буде у функцији кажњавања судија, већ у функцији остварења сврхе вредновања, како је то дефинисано одредбом члана 2. Правилника, **сагледати сву сложеност судијског рада** и идентификовати аспекте из којих се он састоји, како би се обезбедио избалансиран закључак о раду, **дефинисати критеријуме и њихов међусобни однос**, посебно водећи рачуна о томе да се не сме, ни симболично, занемаривати квалитет обављања судијског рада у „корист“

квантитета, нити се судијски рад сме свести на статистику, дефинисати и **остварљива мерила** одређених критеријума, **одредити тела за вредновање**, која би свој задатак била у стању да остваре на суштински одговарајући начин, која би се састојала од судија који раде у истој материји као и судија чији се рад оцењује, чији би се састав мењао приликом сваког следећег вредновања, и која би била фактички и финансијски функционална, и **„поставити“ систем вредновања рада судија примењив у Србији, с обзиром на њен правни оквир и могућности, а у складу са европским стандардима.**

5. И даље се стиче утисак да би радна група требало темељније да сагледа досадашњи начин обављања судијског посла, оствариване резултате, домаћа и међународна искуства и правне акте које представљају оквир и смер вредновања рада судија, на шта је Друштво указало и у мају 2013. године. Међу тим актима су:

- Устав РС ("Службени гласник РС", бр. 98/2006 од 10.11.2006)
- Закон о Високом савету судства ("Службени гласник РС", бр. 116/2008, 101/2010 и 88/2011)
- Закон о судијама ("Службени гласник РС", бр. 116/2008, 58/2009 - одлука УС, 104/2009, 101/2010 и 8/2012 - одлука УС и 101/2013)
- Закон о уређењу судова - посебно у погледу надлежности послова судске управе које обављају председници судова и Министар правде, а које задиру у рад судија ("Службени гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - др. закон, 78/2011 - др. закон, 101/2011 и 101/2013)
- Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС“, број 116/2008 од 22.12.2008 и 101/2013)
- Судски пословник („Службени гласник РС“ бр.110/2009 и 70 /2011) кога доноси министар надлежан за правосуђе, а који на више начина задире у у рад судија (посебно прописивањем формулара за приказивање рада судија, који су саставни део Пословника)
- Мерила за оцену минимума успешности вршења судијске дужности која ће се привремено примењивати до дана почетка примене одредаба чл. 21 до 28 Закона о уређењу судова која је донео Врховни суд Србије („Службени гласник РС“ број 80/05 од 20.9.2005. године) и која су и сада на снази (друго је питање зашто нису примењивана)
- Оквирна мерила за одређивање потребног броја судија у судовима опште надлежности и посебним судовима ("Службени гласник РС" бр. 61/2006)
- Обавезно упутство Високог савета правосуђа 021-05-04/05-01 од 21.6.2005 о табеларним периодичним извештајима о раду судова и судија и начину уношења података у табеле
- Правила за примену Одлуке о утврђивању критеријума и мерила за оцену стручности, оспособљености и достојности и за поступак преиспитивања одлука првог састава ВСС о престанку судијске дужности ("Службени гласник РС", број 35/2011 и 90/2011), која су очигледно служила као подложак за нацрт критеријума и мерила за вредновање рада судија.

- Мерила за оцену минимума успешности вршења судијске дужности која ће се привремено примењивати до дана почетка примене одредаба чл. 21. до 28. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 80/2005 од 20.9.2005. године.)
- Одлука о утврђивању критеријума и мерила за оцену стручности, оспособљености и достојности за избор судија и председника одлука ("Службени гласник РС", бр. 49/2009)
- Оквирна мерила за одређивање броја судија у судовима опште надлежности и посебним судовима ("Службени гласник РС", бр. 61/2006)
- могућа упутства која су донета ван овог правног оквира и која служе за електронско приказивање података, која није донео нити објавио ВСС, а која би такође могла да задиру у рад судија
- Основна начела независности судства УН из 1985. године
- Европска повеља о закону за судије из 1998. године
- Мишљење Европске комисије за демократију путем права (Венецијанска комисија) број 528/2009 од 15.6.2009. године о нацрту критеријума и мерила за избор судија и председника судова у Србији
- Препоруке експерата са Међународне радионице „Квалитет правосуђа у Србији“ од 4. децембра 2012. године (Hans-Ernst Boettcher, почасни председник Ландгерихта (Landgericht) у Либеку, Савезна Република Немачка., Simone Gaboriau, почасна председница већа Апелационог суда у Паризу, Француска и Gerhard Reissner, председник Bezirksgericht u Floridsdorfu, Беч, Аустрија, председник Светског удружења судија и председник Консултативног већа европских судија Савета Европе)
- Препорука ЦМ/Рец (2010)12 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о судијама: независност, делотворност и одговорност од 17. новембра 2010. године, посебно у погледу ефикасности, независности и ресурсима (глава V)
- Документа Консултативног већа европских судија (ЦЦЈЕ) Савета Европе, посебно:
 - Магна карта судија ЦЦЈЕ (2010)3 од 17. децембра 2010. године
 - Мишљење бр. 1 (2001) поводом стандарда који се тичу независности судства и несмјењивости судија
 - Мишљење бр. 2 (2001) о финансирању и управљању судовима са освртом на ефикасност правосуђа и члан 6 Европске конвенције о људским правима
 - Мишљење бр. 3 о принципима и правилима професионалног понашања судија, нарочито етици, неприкладном понашању и непристрасности
 - Мишљење бр. 4 о одговарајућој иницијалној и накнадној (континуираној) обуци за судије на националном и европском нивоу.
 - Мишљење бр. 6 (2004) о правичном суђењу у разумном року и улози судија у суђењима имајући у виду алтернативне начине рјешавања спорова
 - Мишљење бр.10 (2007) о Судском савету на услузи друштву
 - Мишљење бр. 11 (2008) о квалитету судских одлука
 - Мишљење бр. 15 о специјализацији судија (2012)

- Извештај Комитету министара о мјерама правилног коришћења мишљења ЦЦЈЕ у државама чланицама
- Оквирни програм (2004) 19 РЕВ₂ - Нови циљ за правосудне системе: Решавање сваког предмета у оптималном и предвидивом року који је 13.9.2005 усвојила Европска комисија за ефикасност правосудја ЦЕПЕЈ Савета Европе
- Документ ЦДЛ (2012)049 Венецијанске комисије „Спољашњи и унутрашњи аспекти независности судства.

Предлози Друштва судија

- Због важности Правилника за судски систем, треба пажљиво размотрити критике и предлоге домаће стручне јавности и страних експерата и Правилник снабдети аргументацијом за (не)усвајање примедба и предлога, односно за прописана решења
- Неопходно је и примерено затражити помоћ надлежних међународних институција, посебно Консултативног већа европских судија (ЦЦЈЕ), тела које „дефинише“ европске правосудне стандарде, коме је такав посао и дат у надлежност од стране Комитета министара Савета Европе⁵. То тело и иначе има на својој новембарској агенди вредновање рада судија.
- Неопходно је сагледати (не)могућност провере рада свих судија у једном временском тренутку (једном годишње, односно једном у три године) и размотрити могућност вредновања рада судија у одређеним приликама значајним за судијску каријеру (пре избора на сталну функцију, приликом напредовања, када подаци о његовом раду у релевантном периоду указују на знатна одступања од просечних, и сл.)
- Требало би допунити изворе и поступак вредновања рада судија презентовањем судији (и од стране судије) одређеног броја његових предмета и омогућити му коментар у вези са поступањем у њима

⁵ Видети Оквирни глобални акциони план за судије у Европи од 12. фебруар 2001 ЦЦЈЕ (2001) 24, препремљен од стране Европског комитета за правну сарадњу (ЦДЦЈ), у консултацији са Европским комитетом за проблеме криминала (ЦДПЦ), узимајући у обзир мишљења Консултативног вијећа европских судија (ЦЦЈЕ) и усвојен од стране Комитета министара Савета Европе 27. фебруара 2001. године, као и Извештај ЦЦЈЕ Комитету министара Савета Европе ЦЦЈЕ (2006)4 од 10.11.2006. године о мерама правилног коришћења мишљења ЦЦЈЕ у државама чланицама

- Требало би прописати обавезу истовременог достављања материјала за вредновање рада и Комисији и судији
- У раду Комисије требало би да учествују судије више инстанце које поступају у материји у којој поступа и судија чији се рад вреднује, с тим што би чланови Комисије тебало да буду различити током наредног вредновања
- Пре системске примене Правилника требало би „проверити“ његову примењивост током једне године, у неколико огледних судова, уз стално надгледање могућих лоших последица и евентуално га кориговати
- Са системском применом Правилника требало би започети истеком примереног периода у коме би судије радиле знајући на који начин ће бити вредноване.